

Особливості реагування на надзвичайні ситуації на малих підприємствах

Як свідче аналіз надзвичайних ситуацій за останні 5-8 років, значна кількість різноманітних надзвичайних ситуацій виникає на об'єктовому рівні, до якого належать і невеликі (малі) підприємства, установи, організації, заклади (далі - підприємства) з чисельністю працюючого персоналу 50 осіб і менше. До таких малих підприємств відносяться підприємства з виготовлення продукції, підприємства яки здійснюють зберігання продукції, торговельні центри, великі розважальні центри, заклади освіти і науки, лікувальні заклади тощо.

Тому від ефективності розроблення та впровадження у життя заходів щодо запобігання та ліквідації надзвичайної ситуації у разі її виникнення залежатиме життя та здоров'я працюючого персоналу, відвідувачів та розміри заподіяної шкоди.

Відповідно до Кодексу цивільного захисту України підготовка персоналу на підприємствах, в установах та організації незалежно від форм власності і господарювання до дій у надзвичайних ситуаціях здійснюється за спеціально розробленою схемою заходів захисту населення і територій від них.

Для великих і малих підприємств система заходів захисту від надзвичайних ситуацій включає:

- планування і здійснення необхідних заходів для захисту своїх працівників, об'єктів господарювання;

- розроблення планів локалізації і ліквідації аварій (катастроф) з подальшим погодженням із спеціально уповноваженим центральним органом виконавчої влади, до компетенції якого віднесено питання захисту населення і територій від надзвичайних ситуацій техногенного та природного характеру;

- підтримання у готовності до застосування сили і засоби із запобігання виникненню та ліквідації наслідків надзвичайних ситуацій;

- створення та підтримання матеріальних резервів для попередження та ліквідації надзвичайних ситуацій;

- забезпечення своєчасного оповіщення своїх працівників про загрозу виникнення або при виникненні надзвичайної ситуації.

Наведені вище заходи мають загальний характер, вони не повністю враховують специфіку діяльності конкретного підприємства, чисельність працівників, обсяг і вид виробництва та інші особливості.

Основною особливістю дій малих підприємств при загрози або виникненні небезпечних подій та надзвичайних ситуацій є в першу чергу захист персоналу підприємства та відвідувачів

Виходячи з цього, статтею 130 Кодексу цивільного захисту України передбачено, що на підприємствах с чисельністю працюючого персоналу 50

осіб і менше розробляються та затверджуються Інструкції щодо дій персоналу підприємств при загрозі або виникненні надзвичайних ситуацій.

Крім того у сфері промислового виробництва до малих підприємств можуть бути віднесені і такі, де чисельність працівників перевищує 50 осіб і більше. Розроблення Інструкції для таких підприємств здійснюється за рішенням відповідного територіального органу Державної служби України з надзвичайних ситуацій.

Розроблена Інструкція не повинна суперечити положенням та вимогам Кодексу цивільного захисту України.

Інструкція розробляється і підписується посадовою особою підприємства з питань цивільного захисту і затверджується керівником такого підприємства та доводиться до всіх працівників під підпис.

Крім Інструкції на невеликому (малому) підприємстві завчасно розробляється План евакуації при пожежі або загрозі вибуху. Особливо це важливо для тих об'єктів, на території яких у робочий час може знаходитись значна кількість відвідувачів.

Дяки конкретні заходи, які не відображені в плануючих документах, потребують того щоб їх було включено в посадові інструкції працівників. Крім того, на малому підприємстві необхідно розробляти і доводити до всіх працівників Порядок оповіщення керівництва і працівників у випадку загрози або виникнення надзвичайної ситуації в любий час доби у тому числі в неробочий час.

Усі заходи з попередження і ліквідації можливих надзвичайних ситуацій під час розроблення Інструкції повинні бути продумані та обґрунтовані і включені в Інструкцію.

Всі працівники повинні бути завчасно навчені діям, чітко знати свої обов'язки і неухильно їх виконувати. Це також відноситься і до адміністрації невеликого підприємства, яка в екстремальній обстановці не може приймати помилкові рішення або віддавати необґрунтовані розпорядження.

Уникнути цього дозволить якісно розроблена Інструкція щодо дій персоналу малого підприємства при загрозі або виникненні надзвичайних ситуацій, що наведена у цієї статті.

ТИПОВА ІНСТРУКЦІЯ
щодо дій персоналу невеликих підприємств (назва підприємства) при
загрозі або виникненні надзвичайних ситуацій (з чисельністю працюючого
персоналу 50 осіб і менше)

1. Загальні положення.

Типова Інструкція розроблена відповідно статті 130 Кодексу цивільного захисту України.

Залежно від існуючої або прогнозованої обстановки з питань цивільного захисту та надзвичайних ситуацій на підприємстві, в установі, організації, закладі (далі - підприємство) може бути встановлений один із трьох режимів функціонування об'єктової ланки функціональної або територіальної підсистеми єдиної державної системи цивільного захисту, зокрема: режим повсякденного функціонування; режим підвищеної готовності та режим надзвичайної ситуації. Режими встановлюються органами виконавчої влади, а у окремих випадках на території підприємства - його керівником.

Усі працівники підприємства, не залежно від займаних посад, повинні знати і суворо виконувати вимоги Типової Інструкції щодо дій персоналу підприємства при загрозі або виникненню надзвичайних ситуацій. За невиконання вимог "Інструкції" персонал підприємства може бути притягнутий до адміністративної відповідальності.

2. Характеристика можливої обстановки в районі підприємства при виникненні надзвичайної ситуації.

У розділі перелічуються можливі джерела потенційної небезпеки на території самого підприємства або поблизу від нього, додається характеристика можливої обстановки при виникненні надзвичайних ситуацій, яка пов'язана з руйнуванням або іншим негативним впливом.

Відомості про джерела і характер їх впливу на підприємство надають районні державні адміністрації, виконавчі органи міських рад.

3. Порядок оповіщення адміністрації та персоналу про загрозу виникнення надзвичайних ситуацій.

Оповіщення адміністрації, робітників та службовців підприємства щодо надзвичайних ситуацій проводиться по завчасно розробленій схемі.

Адміністрація у неробочий час оповідується по телефону (вказується відповідальний виконавець). У залежності від обстановки оповіщається і решта персоналу.

У робочий час персонал підприємств оповіщається про надзвичайну ситуацію (вказується яким способом).

При отриманні інформації вмикають сирени, виробничі гудки, що буде означати подання попереджувального сигналу "Увага всім", після чого негайно

проводиться у готовність радіотрансляційні та телевізійні приймачі для прослуховування початкового повідомлення.

Кожний працівник підприємства повинен знати сигнали оповіщення цивільного захисту та вміти правильно діяти в умовах загрози та виникнення надзвичайних ситуацій.

4. Порядок укриття персоналу у захисних спорудах цивільного захисту.

На випадок виникнення надзвичайної ситуації, яка пов'язана із загрозою або початком забруднення повітря хімічно небезпечною, радіоактивною речовиною всі працівники підприємства підлягають укриттю у захисних спорудах цивільного захисту (вказується адреса, кому належить).

Для термінового укриття працівників у разі забруднення хімічно небезпечною речовиною використовуються загерметизовані приміщення (вказується адреса), забезпечується перебування у ньому _____, без подачі повітря протягом _____ годин.

При отриманні інформації про радіоактивну небезпеку працівники укриваються (вказується приміщення, адреса), яке забезпечує захист осіб, які переховуються від ураження іонізуючим випромінюванням при радіоактивному зараженні у _____ раз.

5. Порядок видачі персоналу засобів індивідуального захисту.

Засоби індивідуального захисту (вказуються які) видаються після отримання відповідного розпорядження або по рішення керівника підприємства (вказується місце видачі).

Працівники, які отримали такі засоби повинні перевірити їх стан, провести підбір та мати постійно при собі або на робочому місці.

Протигази переводяться у бойовий стан по команді або самостійно, при наявності небезпеки забруднення повітря.

6. Порядок виділення автомобільного транспорту для проведення евакуаційних заходів.

При проведенні термінової евакуації персоналу з небезпечних зон залучається весь наявний службовий, а також особистий транспорт працівників підприємства, які повинні надавати його у розпорядження адміністрації для термінової евакуації із небезпечної зони працівників та відвідувачів підприємства.

7. Вимоги до персоналу щодо додержання протиепідемічних заходів при загрозі розповсюдження особливо небезпечних інфекційних захворювань.

Якщо на території підприємства або поблизу його виникла небезпека розповсюдження особливо небезпечних інфекційних захворювань, усі працівники повинні суворо виконувати вимоги санітарно-епідеміологічної служби щодо проведення термінової профілактики та імунізації, ізоляції і лікуванню виявлених хворих, дотримуватися режиму, який запобігає розповсюдженню інфекції. при необхідності працівники, які прибули на

роботу, повинні проходити санітарну обробку (вказується місце її проведення, дезінфекцію або міняти одяг, а водії транспортних засобів – здійснювати спеціальну обробку автотранспорту (вказується місце її проведення), а також виконувати інші вимоги та заходи, які перешкоджають розповсюдженню особливо небезпечних інфекційних захворювань.

8. Заходи щодо зберігання матеріальних цінностей у період загрози та виникнення надзвичайних ситуацій.

Усі працівники підприємства повинні вжити необхідні заходи щодо зберігання матеріальних цінностей при загрозі або виникненні надзвичайних ситуацій.

У період виконання заходів по захисту від надзвичайних ситуацій або при ліквідації їх наслідків необхідно вживати заходи, які направлені на попередження або зменшення можливих збитків підприємству від надзвичайних ситуацій, на забезпечення охорони майна та обладнання.

Відповідальність за організацію охорони покладається на (вказується посада, прізвище).

9. Особливості дій працівників при деяких надзвичайних ситуаціях.

При загрозі ураження хімічно небезпечною речовиною оповіщаються усі працівники та відвідувачі, які знаходяться на території підприємства.

Вентиляційні установки та кондиціонери терміново виключаються, закриваються вікна, двері, кватирки, приміщення герметизується. Вихід із будівлі й вхід до неї припиняється до особливого розпорядження адміністрації.

Працівникам видаються засоби індивідуального захисту, одночасно приймаються заходи щодо забезпечення відвідувачів ватно-марлевими пов'язками.

Відповідальні за забезпечення герметизації приміщень (посада, прізвище), за забезпечення працівників та відвідувачів засобами індивідуального захисту (посада, прізвище).

При виявленні у приміщенні, де укриваються працівники, хімічно небезпечної речовини, працівники повинні вийти (вказати куди) або з дозволу адміністрації залишити зону забруднення. Виходити з неї необхідно тільки у засобах індивідуального захисту і рухатися в напрямку, перпендикулярному напрямку вітру.

При виникненні пожежі на підприємстві всі працівники зобов'язані суворо виконувати вимоги Інструкції з пожежної безпеки, евакуацію проводити згідно Плану евакуації.

Відповідальність за дотриманням заходів пожежної безпеки та організацію дій персоналу при загрозі або виникненні пожежі покладається на (посада, прізвище).

При радіоактивному забрудненні території підприємства або при загрозі забруднення всі працівники повинні уважно слідкувати за мовним повідомленням управління з питань надзвичайних ситуацій, яке передається по радіо і телебаченню після попереджувального сигналу "Увага всім", за

інформацією інших засобів масової інформації про обстановку в місті, і суворо виконувати рекомендації по захисту від радіоактивного зараження.

Працівник (посада, прізвище) організовує на території підприємства контроль за радіаційною обстановкою за допомогою побутового дозиметру (називається тип приладу) і постійно інформує про результати вимірювань адміністрацію підприємства, управління з питань надзвичайних ситуацій.

При перевищенні гранично припустимих норм опромінення організується облік доз опромінювання. Відповідальний за виконання цього заходу (посада, прізвище).

Скорочується до мінімуму вхід у будівлю та вихід з неї. Контроль за дотриманням режиму поведження й роботи працівників, який дозволяє максимально понизити наслідки радіоактивного опромінення покладається на (посада, прізвище).

При загрозі або виникненні катастрофічних стихійних лих працівник підприємства по розпорядженню адміністрації повинен зупинити виробництво, виконати необхідні протипожежні заходи, відключити від електромережі електрообладнання, підготуватися до евакуації, або вивезення у безпечні місця найбільш цінних матеріальних засобів.

Контроль за обстановкою на території підприємства при стихійних лихах і за прийнятні заходи захисту персоналу покладається на (посада, прізвище).

Якщо з'явилися постраждалі-надається перша медична допомога.

Залучаються санітарні дружини підприємства або санітарні пости, які створені. Приймаються заходи щодо госпіталізації постраждалих до спеціалізованих медичних закладів.

Працівник (посада, прізвище) постійно слідкує за інформацією, яку надає управління з питань надзвичайних ситуацій, про обстановку у місті та доводить її до адміністрації і персоналу підприємства.

При надходженні анонімної інформації про загрозу на території підприємства або поблизу нього терористичного акта, працівник який прийняв її повинен терміново доповісти керівнику підприємства і у правоохоронні органи і діяти згідно розпоряджень і рекомендацій.

Керівник підприємства _____

Підписи працівників, які ознайомилися з Інструкцією (вказується посада, прізвище)